

magazín pro přátele Zoo Brno

Zooreport

číslo 1
březen 2024

70 let
Zoo Brno

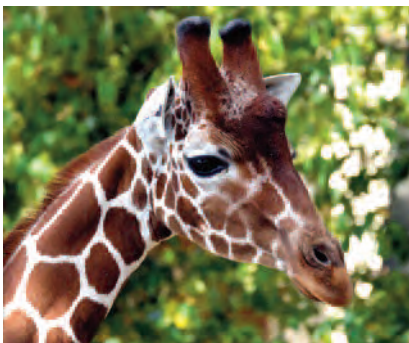
4 70 let Zoo Brno

Poděkování návštěvníkům

12 Nová zvířata

Příjezd žirafího samce

7 70 let Zoo Brno

Opravy expozic

14 Záchrané programy

Sledujeme mořské želvy

9 70 let Zoo Brno

Mláďata trnuch

18 Nová zvířata

Rozšíření ptačí kolekce

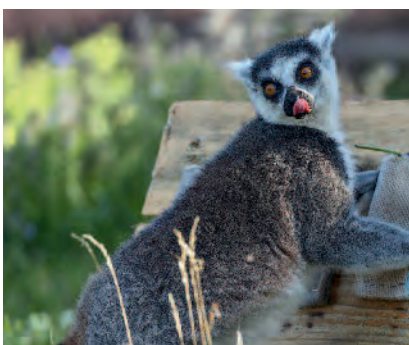
10 70 let Zoo Brno

První kniha o Zoo Brno

20 Zoo Brno

Lemur káta

magazín pro přátele Zoo Brno
Zooreport

březen 2024
číslo 1/24, ročník XXVI
vychází čtyřikrát ročně
MK ČR E 17723

Vydavatel:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
IČ: 00101451
tel.: +420 546 432 311
fax: +420 546 210 000
e-mail: zoo@zoobrno.cz

Nakladatel:

Moravské zemské muzeum
Zelný trh 6, 659 37 Brno
IČO: 00094862

Adresa redakce:

Zoo Brno a stanice zájmových činností, p. o.
redakce Zooreportu
U Zoologické zahrady 46, 635 00 Brno,
Česká republika
tel.: +420 546 432 370
fax: +420 546 210 000
e-mail: vanac@zoobrno.cz

Redakční rada:

Mgr. Jana Galová, Mgr. Radana Dungalová
(předsedkyně redakční rady)
a Mgr. Michal Vaňáč (vedoucí redaktor).

Autorem neoznačených fotografií je
Bc. Eduard Stuchlík.

Ilustrace: Natálie Staňková.

Náklad:

1800 ks v české verzi
200 ks v anglické verzi

Foto na úvodní straně:
Surikata.

Foto: Eva Štěpánková a Roman Kočí

NEPRODEJNÉ

EDITORIAL

Milé čtenářky,
milí čtenáři,

v roce 2023 jsme oslavili 70 let od otevření Zoo Brno. Byl to pro nás velký milník. Mohli jsme se ohlédnout, připravit pro vás spoustu akcí, ale také se zamyslet nad tím, co nás čeká do budoucna. To vše se odrazilo také v prvním čísle Zooreportu v roce 2024.

Hned na další stránce si můžete přečíst rozhovor s ředitelkou brněnské zoo Radanou Dungelovou. Věnovali jsme se celé řadě témat, tím hlavním byly ale právě oslavy 70 let. Dotkli jsme se také historie zajímavých odchovů, mláďat, plánů do budoucna a toho, jaká je role zoologických zahrad. Snad neprozradím moc, když naznačím, že jelikož divoká příroda na celém světě čelí mnoha výzvám, velkým ztrátám a vymírání druhů, spočívá naše hlavní poslání jako zoo v pomoci ochraně celých živočišných druhů tak, aby je viděly i naše děti a jejich děti.

V rámci 70. narozenin jsme si nadělili dárek, po kterém jsme dlouho toužili. A pevně věřím, že ho ocení i naši příznivci. Připravili jsme totiž úplně první o knihu o Zoo Brno. V publikaci je popsán posun od maringotek k novodobým expozicím, neopomněli jsme ani nejznámější odchovy, veterinární péči, postřehy z krmení zvířat, poutavé informace o zvířatech i stavbách, historické souvislosti, stejně jako dobové i aktuální fotografie.

Důležitým okamžikem loňského roku byl pro nás příjezd nového žirafí-

Foto: Matyáš Slavík

ho samce z Velké Británie. Khari, jak se nový obyvatel Mniší hory jmenuje, se narodil 26. dubna 2019 ve Whipsnade Zoo. Do Brna se měl původně vydat v roce 2021, ale situace po brexitu byla administrativně natolik nepřehledná a složitá, že se musel příjezd několikrát posunout. Roli samozřejmě hrála i situace kolem covidu, která vše ještě výrazně zkomplikovala, a hlavně oddálila. Podrobnosti najdete na následujících stránkách.

Novým obyvatelům Mniší hory se věnujeme rovněž v textu o rozšíření ptačí kolekce. Do voliér v brněnské zoo přibýlo na konci roku 2023 hned devět nových druhů opeřenců. Pokud by vás zajímalo, které to jsou, stačí číst dál.

Ani v tomto čísle nemůžeme opomenout naše aktivity směřující k záchranné druhů a ochraně biodiverzity. Společně s libereckou zoo jsme nasadili mořským želvám v Indonésii vysílačky a mapujeme pohyb těchto plazů v oceánu. Výzkum přinese zcela nová data, která mohou pomoci k efektivnější ochraně mořských želv v regionu.

Přeji příjemné čtení a jen to nejlepší do roku 2024!

Michal Vaňáč

VÝROČNÍ ROK 2023.

Díky podpoře příznivců zoo jsme opravili expozice korsaků a manulů

Celá řada akcí, zrekonstruované a zvětšené výběhy, křížovky, eurobankovka nebo vůbec první kniha o brněnské zoo. Ředitelka Zoo Brno Radana Dungalová hodnotí rok 2023 a v rozhovoru prozrazuje i to, co nás na Mniší hoře čeká v roce 2024.

Máme za sebou rok, kdy jsme si připomínali 70 let od otevření Zoo Brno. Jak oslavy probíhaly?

Narozeniny jsme si připomínali po celý rok a bylo toho opravdu hodně. Vydali jsme speciální edici ekologických a udržitelných suvenýrů. Zajímavá byla určitě kampaň Stopy, kdy se po celém Brně jeho obyvatelé i návštěvníci potkali se stopami zvířat, u kterých byl vždy QR kód, jehož načtením se zájemci dozvěděli více o zvířatech a také mohli vyhrát zajímavé ceny v podobě zážitkových programů, vstupenek do zoo nebo výletů do evropských zoologických zahrad. Měli jsme také výstavy u přehrady, na Moravském náměstí a v Urban centru. Hlavním bodem oslav byla zářijová Zahradní slavnost, což byla krásná oslava s přáteli zoo přímo u nás na Mniší hoře se spoustou překvapení. Tam jsme také představili vůbec první knihu o brněnské zoo.

Jednu unikátní aplikaci jsme letos představili, určenou pro nevidomé návštěvníky. Je pro ně k dispozici speciální portál, který jim zpřístupní obsah dotykových vzdělávacích panelů a informačních popisů v pavilonech a areálu zoo. Je plně optimalizován pro ovládání a čtení hlasovým výstupem na mobilním telefonu. Portál vznikl ve spolupráci se střediskem Teiresiás Masarykovy univerzity a navázal tak na úspěch celorepublikově první hmatové mapy pro nevidomé návštěvníky brněnské zoo. I tento projekt jsme zprovoznili jako první česká zoo.

Mohou příznivci zoo využít něco z oslav i v roce 2024?

Celý rok jsme dávali k nám na web křížovky, každý týden jednu. Po dokončení celé série všechny zůstaly na www.zobrno.cz, takže se k nim může kdokoli a kdykoli vrátit a vyluštit je.

Na náš kanál na YouTube jsme také nahráli historická videa ze Zoo Brno. Ta jsou rovněž stále dostupná.

Inspirovali jste se nějakým programem v souvislosti s narozeninami například u některé zoo v zahraničí?

Inspirovat a zlepšovat se snažíme neustále, je pravda, že i v zahraničí. Co se týče oslav, tak jsme z velké části usku-tečnili věci, které měli naši zaměstnanci v hlavách už delší dobu, ale teprve loni byla ideální příležitost je využít a zrealizovat. Týká se to například už zmíněné kampaně Stopy, kde jsme propojili městské instituce a turistické cíle. Jsme nedílnou součástí Brna a jsme rádi, že se ostatní důležité organizace zapojily a šly do toho s námi.

Když jste zmínila prodej unikátních eurobankovek s motivem smějících se vlků – o co jde?

Je to jedna z řady připomínek oslav 70 let Zoo Brno. Poprvé jsme je prodávali 17. listopadu na speciální akci přímo v zoo. Aktuálně jsou v nabídce v prodejně upomínkových předmětů nad restaurací U Tygra, na pokladnách a také na našem nově spuštěném e-shopu.

Ředitelka Zoo Brno Radana Dungelová. Foto: Jana Kotoučková

Na sběratelských bankovkách je motiv smějících se vlků, který obletěl celý svět v podobě meme s různými textovými variacemi. Má dokonce vlastní stránku a mnoho lidí bylo překvapených, když se dozvědělo, že se jedná o vlky ze Zoo Brno. Tento motiv už jsme použili i na turistické známky a na znovu použitelné voskované ubrousky, které jsou ideální na zabalení svačiny pro děti.

Byla to snadná cesta k otevření zoo před 70 lety?

Sice jsem u toho nebyla, ale myslím, že ne tak úplně. Brněnskou zoologickou zahradu založil Krajský národní výbor v Brně výnosem z 6. května 1950. Jako

místo vhodné pro její stavbu určil polesí Mniší hora v Bystrci u Brna, vyhlášené 11. února 1950 státní přírodní rezervací. V té době již bylo polesí přiděleno Masarykově univerzitě, která chtěla na Mniší hoře vybudovat botanickou zahradu. Vznikla dohoda, která zoologické zahradě vyčlenila údolí potoka Hlubočku a přilehlou jihozápadní stráň kopce o celkové ploše deseti hektarů, botanické zahradě připadly jižní a východní svahy. Hlavní vrchol kopce a severní svahy zůstaly rezervací. Po třech letech úsilí a za velké pomoci dobrovolných nadšenců mohla být zoo zpřístupněna veřejnosti. První kolekce zvířat

obsahovala 171 jedinců 51 druhů. Neděle 30. září 1953 byla slunná a na otevření nové zoologické zahrady se přišly podívat přibližně čtyři tisícovky lidí. Zoologicky nejcennějším obyvatelům byl rosomák sibiřský, tehdy jediný rosomák chovaný u nás. K prvním zvířatům v zoo patřil i pár koček bahenních.

Které zvíře tu žije nejdéle?

Nejdéle u nás pobývá hroznýšovec kubánský, na Mniší hoře je od roku 1995. To už je opravdový pamětník. Nejstarší je jedna z želv paprscitých, která se na svět poprvé podívala na konci 80. let minulého století.

V Zoo Brno se uskutečnil první úspěšný odchov šimpanze na našem území. Dá se k tomu něco stručně říci? Kdy to bylo?

Je to tak, 15. července 1967 přišel v Brně na svět první šimpanz narozený v českých a slovenských zoologických zahradách. Jmenoval se Bipo po své matce Bibině a otci Pongovi. Bohužel Bibina byla nezkušená prvorodička, která se nikdy nesetkala například s výchovou mladšího sourozence, jíž se běžně věnují jedinci žijící v přírodě. Mládě nepřijala, měla také opožděnou laktaci a jeho výchovy se tehdy ujali dva chovatelé. Z dobových záznamů víme, že žili s mládětem ve dne v noci, v pavilonu přespávali na lehátku. Mládě, i když záhy očkované proti tuberkulóze, z obav před infekcí žilo v izolaci od okolí. Návštěvníci je poprvé mohli spatřit až tři měsíce po narození, a to jen přes skleněnou přepážku. Bipo dobře prospíval a v roce 1968 dostal družku, přibližně stejně starou samici Dadynu, pocházející z Kamerunu, která žila v zoo až do roku 2010. Bipův život byl bohužel krátký, v pěti letech uhynul na zákeřnou chorobu. Dnes už je tento přístup nepřijatelný. Podporu má přirozený odchov mláďat, k čemuž slouží přizpůsobení podmínek a prostředí potřebám různých druhů zvířat. Někdy je to velmi náročné a také nákladné.

Brněnskou zoo také proslavil chov ledních medvědů: Kolik jich bylo v Brně odchováno?

Pokud vezmeme novodobou historii Zoo Brno, tak to bylo celkem pět medvědů. Všechna mláďata porodila medvědice Cora, která je v brněnské zoo od roku 2000. Nejprve to byla dvojčata Bill a Tom, což byl rok 2007. O pět let

Návštěva zoo u nás patří k tradiční rodinné aktivitě, já bych si ale přála, aby ta návštěva přinášela i jiný efekt než zábavné pozorování zvířat.

Foto: Jana Kotoučková

Divoká příroda na celém světě čelí mnoha výzvám, velkým ztrátám a vymírání druhů. Zoo pomáhají chránit celé živočišné druhy tak, aby je viděly i naše děti a jejich děti.

Foto: Jana Kotoučková

Součástí Zahradní slavnosti byly také speciální komentovaná krmení. Foto: Zoo Brno

později přišli na svět Kometa a Nanuk. Posledním mládětem je Noria narozená v roce 2015. Více informací je na našem webu <https://www.zoobrna.cz/zvirata-a-expozice/ledni-medvidata>, kde je také popsáno, kde se všichni nacházejí. Rádi bychom v chovu tohoto ikonického zvířete, v přírodě kriticky ohroženého, pokračovali a využili právě také této naší historické zkušenosti.

A loni se narodila nějaká speciální zvířecí miminka?

Ano, a dokonce jich byla celá řada. Jedním z prvních přírůstků byl malý margay, který se narodil zhruba v polovině ledna. Jeho matka už v brněnské zoo odchovala jedno mládě, a to v roce 2018. Ještě o jeden den dříve jsme se radovali z mláděte anolise (*Anolis leachii*), který ani nemá v češtině druhové jméno. Zajímavostí je, že se jedná o endemita z Karibiku. V Evropě tyto ano-

lise chová jen pět zoologických zahrad, v České republice pouze ta brněnská. Jen sedm zoologických zahrad, ale na celém světě, chová trnuchy (*Plesiotrygon nana*). Už předloni se zoo podařil vzácný odchov, ve kterém jsme loni s úspěchem pokračovali. Velké akvárium v Tropickém království tak zaplnilo za celý rok 22 malých a ojedinelých rejnoků. Za posledních 12 měsíců byly tyto malé trnuchy k vidění celosvětově jen ve dvou zoo. Další mláďata zaplnila pavilon Exotarium, v jedné z expozic se tam prohánělo hned pět malých egernií (*Egernia striolata*). Jedná se o ojedinele chovaný druh australského cinka. V Evropě chová tento druh sedm zoo, na celém světě jich je celkem devět.

Jaké jsou plány zoo do budoucna?

Loni jsme i díky podpoře přátel zoo a řady adoptivních rodičů dokončili rekonstrukci expozice korsaků a manulů,

a rádi bychom v tomto trendu pokračovali. Tyto krásné šelmy si nový domov už dlouho zasloužily. Také nám na ně přispěla celá řada adoptivních rodičů. Napláňovat novou expozici pro zvířata zoologické zahrady je ale záležitost na roky. Potřebujeme vytvořit takové prostředí, které nabízí zvířatům možnost rozvinout celou škálu jejich přirozeného chování a podporuje jejich přirozené instinkty. Naším cílem není mít v zoologických zahradách domestikovaná zvířata. I u zvířat v lidské péči musíme zachovat jejich divokou podstatu. Je toho opravdu hodně a vybudovat takovou expozici a zároveň při tom myslet na bezpečnost zvířat, ale i návštěvníků a chovatelů, je velice náročné. Samozřejmě i finančně. Nezáleží to pouze na tom, jak si vše napláňujeme, ale také na tom, jaké finance se nám na to podaří získat. Tu zásadní podporu potřebujeme od našeho zřizovatele, ale

s mnoha věcmi nám můžou pomoci další partneři, a právě vztahy s nimi bych chtěla mnohem více rozvíjet. A snad mohu prozradit, že nás v příštím roce čeká jedno velké překvapení, které se týká prezentace zoo.

Je to stále trendy, chodit do zoo? Jak by se současné zoo měly změnit, aby dokázaly přilákat návštěvníky?

Pevně věřím, že je. Návštěva zoo u nás patří k tradiční rodinné aktivitě. Já bych si ale přála, aby ta návštěva přinášela i jiný efekt než zábavné pozorování zvířat. Historicky byly zoologické zahrady přehlídkou exotických zvířat. Protože však divoká příroda na celém světě čelí mnoha výzvám, velkým ztrátám a vymírání druhů, je hlavním posláním zoo chránit celé živočišné druhy tak, aby je viděly i naše děti a jejich děti. Neumím si představit svět bez divoké přírody a nepřála

bych ho ani dalším generacím. Abych to upřesnila, my pomáháme zvířatům jednak tím, že je chováme jako záložní populaci, ale také prostřednictvím tzv. in-situ projektů. Ty se odehrávají přímo v místě původního místa výskytu, kde často nechráníme jen druh jako takový, ale také celý ekosystém, který potřebují k životu. Naším cílem

je rovněž o tom všem informovat návštěvníky a příznivce zoo. Naučit je lépe chápat přírodu a její souvislosti a zákonitosti a naučit je přírodě aktivně pomáhat.

Napadlo Vás někdy, že budete pracovat v zoo?

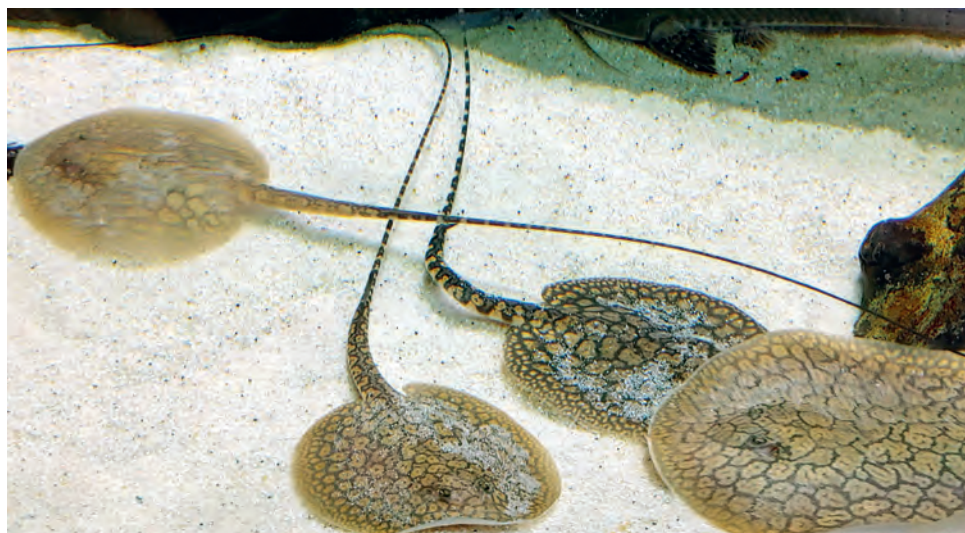
Už jako dítě jsem chtěla zachraňovat

Sběratelská eurobankovka k 70 letům Zoo Brno. Foto: Zoo Brno

Rádi bychom v chovu ledních medvědů pokračovali a využili naši historické zkušenosti s odchovem mláďat. Foto: Eduard Stuchlík

V roce 2023 jsme díky podpoře našich příznivců opravili a zvětšili expozici pro manuly.
Foto: Matyáš Slavík

Loni jsme se radovali z 22 mláďat trnuchy.
Foto: Petr Šrámek

zvířata, ale doma jsem se nesetkala úplně s pochopením. Za hlubokého socialismu nebylo pro moje rodiče jednoduché si představit, že je možné zachraňovat zvířata třeba v Africe nebo na druhém konci světa. Absolvovala jsem docela pestrý život. Ať už šlo o práci ve Federálním shromáždění nebo život partnerky velvyslance České republiky

v Jižní Americe. Pracovala jsem také v Nadaci Partnerství, která mě naučila, že je možné v rámci i poměrně velké instituce spolupracovat, pomáhat si a zároveň být připraven na to měnit svět do podoby, v jaké bychom ho chtěli dalším generacím zanechat. Poznávala jsem divokou přírodu zblízka na expedicích s mým mužem, ve kterých

stále pokračujeme a snažíme se tuto zkušenost co nejvíc předávat ostatním – ve formě knih nebo filmových dokumentů. A odtud už je to jen krůček do zoo.

Chodila jste jako malá holka ráda do zoo?

Ano, v dětství jsem žila v Praze a táta mě bral do zoo dost často, za každého počasí. Hodně toho také o zvířatech věděl a přiznám se, že jsem ze začátku nerozuměla tomu, proč na stezce malých savců mrzneme hodinu, až se z jeho pohledu zajímavé zvíře ukáže nebo aspoň pohne. Já chtěla jít do nějakého pavilonu na šelmy. Postupně jsem ale propadla kouzlu pozorování zvířat, a to okouzlení mi zůstalo dodnes.

Vydali jsme knihu mapující nejdůležitější okamžiky 70leté existence Zoo Brno

Od roku 1953 po současnost, zajímavé informace o zvířatech i stavbách, historické souvislosti, plány do budoucna, dobové fotografie i poutavé aktuální snímky. To vše nabízí vůbec první kniha o brněnské zoo, kterou jsme připravili k 70. výročí otevření zoo.

„Celý svět zoologických zahrad se za 70 let zásadně proměnil, ani ta brněnská není výjimkou. I když jsme se museli vypořádat s několika brněnskými specifiky. Z předválečného zookoutku se rozvíjel projekt městské zoologické zahrady, a to až k jejímu slavnostnímu otevření v roce 1953. Věřím, že se stejně jako já do jednotlivých období vývoje Zoo Brno čtenáři ponoří prostřednictvím mnoha poznatků, pamětnických postřehů a fotografií autora této knihy,“ uvedla ředitelka brněnské zoo Radana Dungelová.

V publikaci je popsán posun od maringotek k novodobým expozicím, nepomněli jsme ani nejznámější odchovy, veterinární péči, postřehy z krmení zvířat a pochopitelně význam zoologických zahrad.

„Sbírky zvířat byly dlouhou dobu

vnímány jako místa zábavy a prezentace moci jejich majitele. 19. století přineslo s industrializací i zvýšený zájem o přírodu a zároveň vznik tzv. moderních zoologických zahrad. Zatímco zpočátku v nich byl důraz kladen na informace o zvířatech, v současnosti zoo komunikují především potřebu ochrany přírody jako celku. K hlavnímu posunu došlo zejména ve vzdělávacích cílech zahrad. Dnes jsme svědky bezprecedentní destrukce přírody, seznam vyhynulých či vyhynutím ohrožených druhů je stále obsáhlejší, a je proto je přirozené, že vzděláváním rozumíme především potřebu změny lidských postojů a hodnot,“ doplnila Dungelová.

Ostatně právě vzdělávání je věnována samostatná kapitola, která popisuje vše, co nabízíme návštěvníkům všech věkových skupin. Velmi důležité je pro nás

také prosazování ochrany biodiverzity a záchranné programy. Zájemci se tak na stránkách knihy dozví o tom, jak nám sami pomáhají pečovat o biotopy a chránit živočišné druhy.

Publikace je k dostání v prodejně upomínkových předmětů nad restaurací U Tygra za 340 korun. Autorem je Eduard Stuchlík, který společně s Matyášem Slavíkem pořídil většinu fotografií. Historické snímky pochází ze sbírek Miloše Budíka nebo archivu Botanické zahrady Přírodovědecké fakulty Masarykovy univerzity.

Další možností, jak knihu získat, je e-shop brněnské zoo na:

<https://www.brnoid.cz/cs/zoo-souveniry>.

V publikaci je popsán posun od maringotek k novodobým expozicím, neopomněli jsme ani nejznámější odchovy. Foto: Michal Vaňáč

Kniha stojí 340 korun. Foto: Michal Vaňáč

ZOO
BRNO

▶ Nová zvířata. Příjezd žirafího samce.

*Khari se narodil 26. dubna 2019 ve Whipsnade Zoo ve Velké Británii.
Foto: Michal Vaňáč*

Brněnská zoo získala žirafího samce.

Roky čekání jsou u konce. Do brněnské zoo dorazil v létě nový žirafí samec.

Khari, jak se nový obyvatel Mniší hory jmenuje, se narodil 26. dubna 2019 ve Whipsnade Zoo ve Velké Británii. Do Brna se měl původně vydat v roce 2021, ale situace po brexitu byla administrativně natolik nepřehledná a složitá, že se musel příjezd několikrát posunout. Roli samozřejmě hrála i situace kolem covidu, která vše ještě výrazně zkomplikovala, a hlavně oddálila.

„Je to první transport velkého zvířete z Velké Británie po brexitu. Hodně jsem se na tom naučila a pokud by se něco podobného mělo opakovat v budoucnu, určitě už to pro nás bude snazší. Byla to

chvillemi doslova válka nervů spojená se spoustou komunikace napříč odpovědnými institucemi ve čtyřech státech. Nicméně to nic není ve srovnání s tím, jak velkou máme radost z toho, že Khari

vše zvládl na jedničku,“ uvedla ředitelka Zoo Brno Radana Dungalová.

Hned po příjezdu Khari bez problémů přešel do stájí, pustil se do okusů i do prvního seznámení s našimi žirafami (aktuálně chováme tři samice). Vše proběhlo v klidu a bez komplikací. V následujících dnech zůstaly žirafy ve vnitřní ubikaci, aby si na sebe postupně zvykly, následně se Khari vydal na paddock před stájemi a nyní už chodí normálně s ostatními do ex-

pozičního výběhu. Samozřejmě v závislosti na klimatických podmínkách.

Na příjezd žirafího samce jsme se připravovali právě od roku 2021, kde jsme otevřeli nové stáje s vyhlídkovou věží. Získali jsme tak potřebné zázemí a dostatek prostoru pro samice s mláďaty a případné oddělení samce. Navíc je věž přístupná návštěvníkům, takže se mohou přijít podívat na žirafy i v případě, když není vhodné počasí a ty musí zůstat ve vnitřní ubikaci.

Tři žirafí samice v Zoo Brno

Tosha – narozená 13. 7. 2006 ve Dvoře Králové nad Labem, v Zoo Brno od 11. 4. 2008

Tanisha – narozená 10. 10. 2016 v Zoo Brno

Tabita – narozená 5. 9. 2010 v Zoo Brno

Poslední samec odešel z brněnské zoo v roce 2018. Timon, potomek Tabity, zamířil do Nizozemska a letos v březnu do Německa.

*Khari se aklimatizoval velmi rychle i ve venkovní expozici.
Foto: Michal Vaňáč*

Mořské želvy v Indonésii mají vysílačky. Můžeme tak mapovat jejich pohyb v oceánu

Zoo Brno a Zoo Liberec nasazují mořským želvám v Indonésii vysílačky a mapují pohyb těchto plazů v oceánu. Výzkum přinese zcela nová data, která mohou pomoci k efektivnější ochraně mořských želv v regionu.

Celkem čtyři speciální GPS vysílačky umístili terénní zoologové obou zoologických zahrad na čtyři dospělé samice karet obrovských na dvou různých lokalitách u indonéského ostrova Sumatra. Získaná data pomohou zjistit více informací o migraci mořských želv po hnízdění a mají potenciál pomoci k efektivnější ochraně mořských želv v regionu.

Jedním z hlavních posláních zoologických zahrad je i tzv. ochrana in situ, tedy záchrana ohrožených druhů přímo v místech jejich přirozeného výskytu. Zoologické zahrady za tímto účelem realizují mnoho terénních projektů po celém světě. Zoo Liberec a Zoo Brno jsou dlouhodobě aktivní na poli ochrany biodiverzity a mořských ekosystémů v oblasti Indonésie. Nyní spojily síly a společně zahájily výzkum na monitoring pohybu a migrace mořských želv na Sumatře. Informace o pohybech mořských želv na Sumatře chybí, proto výzkum poskytne zcela nové a unikátní informace, které dosud nebyly k dispozici.

První dvě GPS vysílačky byly instalovány koncem června 2023 dvěma sa-

micím karety obrovské (*Chelonia mydas*) bezprostředně po naklazení vajíček na jedné z pláží neobydleného ostrova Bangkaru ležícího v souostroví Pulau Banyak. Bangkaru je jedním z nejdůležitějších lůhnišť karet obrovských na Sumatře a na jeho ochraně se liberecká zoo podílí již od roku 2015. Nasazená zařízení již nyní přináší první data o pohybu zkoumaných zvířat. „Za tři týdny želvy urazily více než 300 km a obě dále pokračují jihovýchodním směrem,“ říká terénní zooložka Zoo Liberec a vedoucí výzkumu Adéla Hemelíková. Želvy s vysílačkou jsou geolokalizovány prostřednictvím satelitu pokaždé, kdy na okamžik vynoří hlavu a část krunýře nad hladinu, aby se nadechly. Umístění vysílačky na mořskou želvu není podle Hemelíkové složitý proces. „Krunýř mořských želv poskytuje dostatečně velkou plochu na připevnění. Vzhledem k velikosti želvy a relativně malé velikosti zařízení, vysílačky želvy nijak neomezují v pohybu ani v jiných přirozených aktivitách. Celý proces nasazování trval u každé želvy přibližně dvě

a půl hodiny a ihned poté byla zvířata vypuštěna zpět do moře,“ dodává. Další dvě GPS zařízení pak liberecká zooložka ve spolupráci s místními ochranáři umístila dalším dvěma kareťákům obrovským v půlce července na ostrově Pandan v chráněné mořské přírodní rezervaci Pieh na západním pobřeží Sumatry nedaleko města Padang.

AKTUÁLNÍ STAV

Vysílačky pro výzkum sehnala právě brněnská zoo, která sama kdysi stála za zrodem záchraného a rehabilitačního centra pro mořské želvy s názvem Kura Kura, želvy v ohrožení na indonésském ostrově Nusa Penida. „Hledáme nové postupy pomáhající ochraně mořských želv a satelitní vysílače, které jsme pro náš projekt získali z dotací od Ministerstva životního prostředí ČR a Evropské asociace akvarijních kurátorů, budou monitorovat jejich pohyb v oblasti, kde se to dosud systematicky neprovádělo. Věřím, že data, která budeme ve vzájemné spolupráci vyhodnocovat, pomohou lépe porozumět ekologii těchto zvířat a k efektivnější ochraně těchto ohrožených druhů,“ říká ředitelka Zoo Brno Radana Dungelová.

*Aplikace ochranného nátěru před vypuštěním zpět do moře.
Foto: Zoo Liberec*

*Adélka Hemelíková s indonéským týmem ochranářů.
Foto: Zoo Liberec*

Záchranné programy. Sledujeme mořské želvy

*Kareta obrovská s vysílačkou na ostrově Bangkaru.
Foto: Zoo Liberec*

Zoo Brno rozšířila ptačí kolekci o vzácné a ohrožené druhy

Hned devět nových druhů ptáků přibylo na konci roku 2023 ve voliérách brněnské zoo. Některé jsou návštěvníkům dobře známé, většinou se ale jedná o ohrožené a dosud nechované opeřence.

„Doplnění ptačí kolekce už dávno nesouvisí jen s tím, jak daný pták vypadá, jak je barevný a aby se co nejvíce líbil návštěvníkům. Samozřejmě, že řada ptáků i toto splňuje, ale prioritou je pro nás rozšiřovat populace ohrožených druhů,“ vysvětlil kurátor chovu ptáků Zoo Brno Petr Suvorov.

Důvodů, proč klesají počty ptáků je volně přírodě, je celá řada. Jedním z nich je určitě nebezpečí na migračních trasách. Například ve Středomoří je každý rok nelegálně uloveno na 25 milionů ptáků, kteří jsou loveni jako delikatesy (pěnice, strnadi, drozdi), pro zábavu (včelojedi, luňáci, čápi), k prodeji do klíček (stehlíci) nebo vyložené k jídlu (křepelky, hrdličky divoké).

A právě posledně jmenované hrdličky je možné nově vidět na Mniší hoře. Chováme dva jedince, samec dorazil z Nizozemska, samice z Německa. *„Tento druh je jakousi vlajkovou lodí ochránářské organizace Birdlife International pro nebezpečí ptáků na migračních trasách. Hrdlička divoká je v Evropě trvale vyvražďována na tahu a je silně ohrožená zejména lovem. Například jedna nejme-*

novaná španělská lovecká společnost svého času nabízela možnost úlovku přes 200 hrdliček či křepelék denně,“ zdůrazňuje problém kurátor.

V České republice jsou silně ohrožené i další druhy, které čelí stejným nástrahám. Jedná o žluvu hajní a dudka chocholátého, v obou případech vždy nově chováme jednu samici. Ostatně o dudka pečuje Zoo Brno i přímo ve volně přírodě jižní Moravy prostřednictvím záchranného programu. Letos se podařilo dospělým jedincům, využitím naše speciální budky (tzv. dudníky), vyvést hned 11 mláďat. Populace dudka chocholátého se v Česku odhaduje na 70–140 párů.

Naopak z české přírody už prakticky vymizel dytík úhorní. *„V zoo máme pár těchto ptáků. Oba přijeli z Polska, ale zatímco samec z Opole, samice z Varšavy. Dytík úhorní není nikde v Evropě úplně běžný druh. Obývá stepní krajinu a má typické, obrovské oči pro noční vidění, také se ozývá silným křikem. Na našem území je v současné době evidován jediný divoký exemplář,“* konstatoval Suvorov.

Ptačí kolekce brněnské zoo je také bohatší o dva ohrožené druhy bažantů. Bažant mikado je endemitem Taiwanu a na celém světě ho chová jen 10 zahrad. My máme jeden pár v ptačí aleji nad správní budovou. Na stejném místě se zabydluje také samec a samice bažanta Humeové. Ten pochází z jihovýchodní Asie a ve světových zoo jsou k vidění jen ve čtyřech institucích. Ve stejné expozici je po několika letech opět k vidění straka modrá, endemit Dálného východu.

Úplně novým druhem je jeřáb panenský v Králově voliére v Beringii. *„Přestože se neřadí mezi ohrožené, není jich v Evropě mnoho – největší populace hnízdí na Ukrajině, zejména na Krymu a v Rusku. Čelí tak nebezpečí spojenému s válkou,“* řekl Suvorov.

Aktuálně se v zázemí nově nachází ještě čtyři majny hnědé. Ty výjimečně nepochází z jiné zoo, ale dostaly se k nám po dohodě s Českou společností ornitologickou formou odchytu z volně přírody na území Brna. V jihomoravské metropoli je to nepůvodní druh, který je zároveň v zoologických zahradách velmi raritní. Jak se v naší přírodě vyskytly, se už nedozvíme. Některé z výše uvedených druhů jsou teplomilné, takže se v expozicích objeví až na jaře 2024.

Dytík úhorní. Foto: Petr Suvorov

Dudek chocholatý. Foto: Petr Suvorov

Majna hnědá. Foto: Petr Suvorov

Jeřáb panenský. Foto: Petr Suvorov

Bažant mikado. Foto: Petr Suvorov

Hrdlička divoká. Foto: Petr Suvorov

